

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΙ ΕΘΝΙΚΩΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΙ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ



LIBRAIRIE ET IMPRIMERIE

CI-DEVANT

E. J. BRILL.

LEIDE — 1904.

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΟΚΕΙΑΝΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἄξια λόγου ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις εἶνε τὰ περισωθέντα ση-
μειώματα ἐν οἷς ἀναγράφονται τὰ χειρόγραφα ὅσα ἐκέκτηντο
βιβλιόφιλοι τῶν μέσων αἰώνων. Εἶνε δὲ τὰ τοιαῦτα τόσῳ μᾶλ-
λον περισπούδαστα καθ' ὅσον εἶνε καὶ σπάνια. Ἰκανὰς δὲ τοι-
αύτας ἀναγραφὰς περιέχει τὸ Supplementum epitomes biblio-
thecae Gesnerianae τοῦ du Verdier¹· ἄλλας δ' ἐξέδωκεν ὁ
Förster² καὶ ὁ J. Müller³. Τοιαύτη δὲ εἶνε καὶ ἡ διαθήκη τοῦ
Νείλου Νταμυλᾶ ἀναγράφοντος τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ βιβλία,
ἣν πρῶτος μὲν ἐξέδωκεν ἐκ τοῦ ἐν Μονάχῳ κώδικος ὁ μακαρί-
της Legrand⁴, ὀρθότερον δ' ἐγὼ κατόπιν⁵. Τοιοῦτον δὲ κατά-
λογον περιλαμβάνει καὶ ἡ Διάταξις Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου⁶.
Τοιαύτη δὲ τέλος εἶνε καὶ ἡ ἀναγραφὴ τῶν ἐν κελλίῳ τινὶ τῆς
Νικαίας κωδίκων ἐν τῷ Παλατίνῳ κώδικι τοῦ Λυσίου⁷.

Εἰς τὰς γνωστὰς δὲ ἤδη ταύτας μεσαιωνικὰς ἀναγραφὰς
δέον νὰ προστεθῶσιν αἱ δύο κατωτέρω ἐκδιδόμεναι τῶν βιβλίων
τοῦ Ἰωάννου Μαρμαρᾶ καὶ τοῦ Ἰωάννου Δοκειανοῦ.

¹ Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Α' σ. 107.

² De antiquitatibus et libris manuscriptis Constantinopolitanis. Rosto-
chii. 1877.

³ Neue Mittheilungen über Janos Laskaris ἐν τῷ Centralblatt für Biblio-
thekswesen Τόμ. Α' (1881) σ. 366 κ. ἑ.

⁴ Revue des études Grecques Τόμ. Δ' (1891) σ. 178 κ. ἑ.

⁵ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Δ' (1895) σ. 585 κ. ἑ.

⁶ Σάθα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης Τόμ. Α' σ. 49.

⁷ Ἴδε Schöll ἐν τῷ Hermes Τόμ. ΙΑ' σ. 202 κ. ἑ.

Καὶ ἡ μὲν τοῦ Ἰωάννου Μαρμαρᾶ περιλαμβάνεται ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 508 κώδικι τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μονάχου, γεγραμμένῳ ἐπὶ βομβυκίνου χάρτου τῷ 1357 καὶ περιέχοντος Πρακτικὰ τῆς Συνόδου κατὰ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἐν ἀρχῇ παραφύλλῳ τοῦ κώδικος τούτου, μὴ συναριθμουμένῳ τοῖς λοιποῖς φύλλοις αὐτοῦ, εὑρον διὰ χειρὸς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος γεγραμμένον τὸ σημείωμα τὸδε·

† Ἐγὼ Ἰωάννης Μαρμαρᾶς ἰδῶσα εἰς τὸ σαματὰ βιβλία μίζονα ζ' καὶ ἀκολουθίας ἀναγκαίας δ' σοῦμα γίνονται ια' κομάτια, Θεολόγον, Πράξεις τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐξυγιμένες, Φυσιολόγον, Χρισστομικόν, Ἐροτοἀπόκρισιν, Ἀκολουθία τοῦ μεγάλου ἀποδύπνιου, τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Θεολόγου ἐξυγιμένην, τοῦ Ἀνδρίου τοῦ σαλοῦ λόγους πάνυ ὀφέλημους, Λαυσαϊκόν, Συνοδικόν, Ἀκουκολουθία τοῦ σχήματος, Μηνείον ἵνα δια μνημόσυνον ὑμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν ἐμοῦ τε καὶ τῆς συμβίου μου με ἀφορισμὸν τὰ ἰδώσαμεν ὅτι να μηδὲν τολμήσι τίς καὶ ἡστερήσι τίς ἐν ἐξ αὐτῶν, θέλη εἴστε ἀφορισμένος ἀπὸ τοῦ πρόσωπον τοῦ θεοῦ· καὶ ἐγὼ ἀσύμε ἔξω ἀπὸ τὸ κρίμα. Καὶ τοῦτο ἐγὼ τὸ ἰδῶσα ἐν ο λέγεται Συνοδικῶν¹.

Ἐν δὲ φ. 145_ε τῇ αὐτῇ χειρὶ τοῦ Ἰωάννου Μαρμαρᾶ εὑρηγται γεγραμμένα τάδε·

Κἀγὼ Ἰωάννης Μαρμαρᾶς ἰδῶσα σὺν τούτο τὸ βιβλίῳ δέκα βιβλία καὶ εἰ τις ἡστερήσι ἐν ἐξ αὐτῶν ἐνῶ ἰδῶθησαν εἰς το σαματα ψυχικῶ² παρ ἐμοῦ να ἔχει τὰς ἀράς τῶν τι καὶ ἡ' θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαία συνόδου καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν ὀργῆν³.

Τὰ δύο ταῦτα σημειώματα γεννῶσι τὸ πρῶτον ἀμφιβολίαν τινὰ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βιβλίων, ὧν ἦτο κτήτωρ ὁ Μαρμαρᾶς. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἀριθμοῦνται ἐν ὄλῳ (σοῦμα) ἑνδεκα χειρόγραφα (ια' κομμάτια). Πρὸς ταῦτα δὲ φαίνεται διαφω-

¹ Τὸ σημείωμα ἀνεγρᾶφη πιστῶς. Μόνη δὲ διαφορὰ εἶνε αἱ στίξεις καὶ ἡ ἐνταῦθα κεφαλαιογράφησις τῶν κυρίων ὀνομάτων.

² Ἴδε περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ψυχικοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α σ. 103 κ. 1.

³ Μόνον τὸ σημείωμα τοῦτο εὑρηται παρὰ τῷ Hardt (Catalogus codicum manuscriptorum Graecorum bibliothecae R. Bavaricae Τόμ. Ε' σ. 240), ἀλλ' ἀνακριδῶς ἀντιγεγραμμένον. Ἐν δὲ τῷ κειμένῳ ἀνωτέρῳ ἐξεδόθη κατὰ τὸ ἴδιον πιστὸν ἀντίγραφον, γενόμενον τῷ 1877.

νοῦν τὸ δεύτερον σημείωμα, ἐν ᾧ λέγει σὺν τούτῳ τὸ βιβλίον δέκα βιβλία. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παρερμηνεύσωμεν τὰ λεγόμενα. Δὲν ἐννοεῖ ὁ Μαρμαρᾶς δέκα βιβλία ἐν συνόλῳ, ἀλλὰ δέκα πλὴν τοῦ ἀνά χειρας, διότι ταύτην βεβαίως τὴν ἐννοίαν ἔχουσι παρ' αὐτῷ αἱ λέξεις σὺν τούτῳ τῷ βιβλίῳ, σημαίνουσαι πλὴν τούτου τοῦ βιβλίου, μετὰ τοῦ βιβλίου τούτου μὴ συνυπολογιζομένου εἰς τὰ δέκα. Ὡστε πάλιν νοοῦνται τὰ βιβλία ἑνδεκά ἐν ὅλῳ. Ἐπανερχόμενοι δ' εἰς τὸ πρῶτον σημείωμα, βλέπομεν ἐν τέλει αὐτοῦ τὰς λέξεις καὶ τοῦτο ἐγὼ τὸ ἔδωσα ἐν ὁ λέγεται Συνοδικῶν. Ἀλλὰ τὸ βιβλίον τοῦτο ὑπολαμβάνω ὅν τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο Συνοδικὸν τὸ ἀναγραφέν ἤδη ἀνωτέρω, περὶ οὗ ποιεῖται καὶ πάλιν ἴδιον λόγον ἐν τέλει. Ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ τελευταίου μὴ θεωρουμένου νέου τινὸς καὶ χωριστοῦ, τὰ ἴδια ἀνωτέρω ἀναγραφόμενα δὲν εὐρίσκονται ὄντα ἑνδεκά, ἀλλὰ δώδεκα, οὐδ' εἰς εὐρίσκω ἐν τῇ εἰδικῇ ἀναγραφῇ αὐτοῦ τὰς τήσασα ἀκολουθίας περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ἐν ἀρχῇ, ἅς διαστέλλει τῶν ἑπτὰ μεγάλου σχήματος χειρογράφων, τοῦθ' ὅπερ βεβαίως σημαίνει ἡ λέξις μείζονα (μίζονα). Ἀνεπίτευκτος δὲ φαίνεται μοι ἡ λύσις τούτων τῶν ἀποριῶν.

Τίς δὲ ὁ Ἰωάννης Μαρμαρᾶς ὁ κεκτημένος τὴν ἀξίαν λόγου μικρὰν ταύτην βιβλιοθήκην, ἥτις πλὴν τοῦ Φυσιολόγου συνέκειτο καθ' ὀλοκληρίαν ἐκ κωδίκων ἐκκλησιαστικῶν καὶ θεολογικῶν, δὲν εἶνε μέχρι τοῦδε γνωστόν. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ ἐξεύρωμεν τὸν τε χρόνον καθ' ὃν ἔζη καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ διέτριβε καὶ τὸ ἐπάγγελμά αὐτοῦ ἐκ συνδυασμοῦ πρὸς σημείωμα ἄλλου κώδικος τοῦ Μονάχου, τοῦ ὑπ' ἀρ. 514. Ἐν αὐτῷ, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα καὶ περιέχοντι Σύνοψιν ἐξηγήσεων τοῦ Βουλγαρίας Θεοφυλάκτου εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, εὗρον ἐν ἀρχῇ σημείωμα νεώτερον, γεγραμμένον τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα καὶ ἔχον ὧδε:

Τοῦτο τὸ βιβλίον ἠγόρασά το ἐγὼ ὁ Νικήτας πριμικήριος τοῦ σκευοφύλακος Σύμηθεν διὰ δουκάτα χρυσὰ ῥοδίτικα ὀκτώ.

Ἐν δὲ τῷ προτελευταίῳ φύλλῳ τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἡ αὐτὴ χεὶρ παρεσημείωσε τάδε·

Τὸ παρὸν βιβλίον ἠγόρασα τὸ ἐγὼ ὁ Νικήτας πριμικήριος τοῦ σκουφύλακος Σύμηθεν ὁ δομῆστικός διὰ δουκάτα χρυσὰ ροδίτικα ὀκτώ ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Μπελιστήν τὸν Κύπριον τὸν ἱππονομαζόμενον Καπετάνον. Ἐπλήρωσα δὲ αὐτὸν εὐθέως γενομένου τοῦ ἰσασμοῦ ἔμπροσθεν τοῦ ἱερέως τοῦ Μαρμαρᾶ καὶ ἑτέρων τινῶν.

Ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Μαρμαρᾶς, οὗ ἐνώπιον ἐγείνεν ἡ συμφωνία περὶ τῆς πωλήσεως τοῦ κώδικος τούτου καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ πληρωμὴ αὐτοῦ, εἶνε πάντως ὁ αὐτὸς καὶ ὁ Ἰωάννης Μαρμαρᾶς ὁ δωρησάμενος τὰ χειρόγραφα τὰ ἀναγραφόμενα ἐν τῷ κώδικι 508. Οὐ μόνον ἀμφοτέρων τῶν κωδίκων τὰ σημειώματα εἶνε γεγραμμένα τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τεκμήρια πείθουσιν ἡμᾶς, ὅτι ἔχομεν ἐν ἀμφοτέροις ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνδρα. Τοῦ κώδικος 514 ὁ μὲν ἀγοραστής εἶνε Συμαῖος, ὁ δὲ πωλητὴς Κύπριος. Ἄρα πιθανώτατα ὁ τόπος τῆς πράξεως, εἰς ἣν παρέστη καὶ ὁ Ἰωάννης Μαρμαρᾶς, εἶνε χώρα τις τῆς Ἀνατολῆς. Τίς δὲ αὕτη ἀποδεικνύει τὸ τίμημα, τὰ δουκάτα χρυσὰ ροδίτικα ὀκτώ. Καὶ δὴ τὰ δουκάτα τῶν μεγάλων μαγίστρων τῆς Ῥόδου ἦσαν μὲν διαδεδομένα καὶ ἐκτὸς τῆς νήσου¹, ἀλλὰ κυρίως ἐγίνετο χρῆσις αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἑδρᾷ τοῦ τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν, οὐδ' ἔχομεν λόγον νάποκλείσωμεν τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν αὐτῇ τὴν Ῥόδον, ἂν καὶ ἄλλως συμβιβάζονται τὰ πράγματα.

¹ Ὅτι τὰ νομίσματα τῶν ἱπποτῶν τῆς Ῥόδου ἐκυκλοφόρου καὶ ἐκτὸς τῆς νήσου εἶνε μὲν καὶ καθ' ἑαυτὸ πιθανόν, γίνεται δὲ βέβαιον ἐκ τοῦ ἐν ἔτει 1871 κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ἐφέσου γενομένου αὐτόθι εὐρήματος ροδιακῶν νομισμάτων. *18e Numismatie Chronicle* 1872 σ. 120 κ. ἑ. καὶ *P. Lambros Monete inedite dei gran Maestri dell'ordine di S. Giovanni di Gerusalemme in Rodi*. Ἐν Βενετίᾳ. 1865 σ. 7-8. Χρυσὰ δὲ νομίσματα κατὰ μίμησιν τῶν βενετικῶν, καλούμενα δουκάτα ἢ καὶ *florini di Rodi*, ἤρχισαν κόπτοντες οἱ μεγάλοι μάγιστροι ἀπὸ Διοδώτου de Gozon (1346-1353) μέχρι καὶ τοῦ Almeri d'Amboise (1503-1512). Ἡ δ' ἐπιμακρὰ ἔτη ἀδιάκοπος αὕτη χάραξις χρυσῶν δουκάτων τῆς Ῥόδου συνεχῶς κυκλοφορούντων οὐδαμῶς διευκολύνει ἡμᾶς εἰς περιορισμὸν τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγείνεν ἡ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα συνομολογηθεῖσα πράξις τῆς πωλήσεως τοῦ Μοναχίου κώ-

Ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ ἦτο Ῥόδιος ἢ τοῦλάχιστον νὰ διέτριβεν ἐν Ῥόδῳ ὁ ἱερεὺς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος Ἰωάννης Μαρμαρᾶς; Πρὸς λύσιν τοῦ ἐρωτήματος τούτου ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα ποῦ ἐδώρησε τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἀναγραφομένους κώδικας. Τί εἶνε τὰ σαμμεατὰ ἢ σαματα ὅπου ἐδώρηθησαν; Ἡ μαρτυρία, ὅτι ἡ δωρεὰ ἐγένεε διὰ μνημόσυνον τοῦ δωρητοῦ καὶ τῆς συμβίου ἢ ὡς ψυχικὸν, καὶ αἱ ἀραι, ἅς οὗτος ἐπιτεῖει κατὰ παντὸς ἱεροσύλου, δεστικ ἤθελε τυχὸν ἀφαιρέσει ἐν τῶν δωρουμένων βιβλίων, ἀποδεικνύουσιν, ὅτι πρόκειται περὶ μονῆς, εἰς ἣν προσηλώθησαν τὰ χειρόγραφα. Ἐχομεν δὲ πλὴν αὐτῆς ἐν Βοιωτίᾳ μονῆς Σαγματᾶ τοπωνυμίαν τοιαύτην καὶ ἐν Ῥόδῳ, καθ' ἃ μ' ἐβεβαίωσαν Ῥόδιοι φοιτηταί. Περὶ ταύτης λοιπὸν τῆς δευτέρας πρόκειται πάντως ἐνταῦθα, αἱ δὲ συμπώσεις αὗται ἄγουσιν εἰς πίστωσιν τῶν ἡμετέρων εἰκασιῶν περὶ τοῦ τόπου τῆς διατριβῆς τοῦ Ἰωάννου Μαρμαρᾶ, ἐν, συνδυάζοντες τὰ σημειώματα τῶν δύο Μοναχείων κωδίκων, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἀσφαλῶς ἕγγαμον Ῥόδιον ἱερέα τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Ἄγνωστον δὲ εἶνε, ἂν εἶχε τέκνα, καὶ ἀδύνατος ἀποβαίνει ἢ μεταξὺ τῶν φερόντων τὸ αὐτὸ οἰκογενειακὸν ἐπίθετον παρακολούθησις τῶν τυχὸν ἀπογόνων αὐτοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Ἰωάννου Μαρμαρᾶ. Ὁ δὲ Ἰωάννης Δοκαιοῦς, οὗ ὁμοίως ἀνεῦρον ἀναγραφὴν τῶν βιβλίων, εἶνε γνωστὸς βιβλιογράφος καὶ λόγιος, ἀκμάσας ἐν Πελοποννήσῳ ἐν ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ὡς δεσποτῶν. Καὶ ἱκανὰ μὲν εἶνε ἤδη γνωστὰ περὶ αὐτοῦ, πολὺ δὲ πλείονα ἔχω συναγάγει ἐγὼ, ἅτινα μετὰ καὶ πολλῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ θέλω ἐκδώσει ἐν τῇ ἐμῇ Ἱστορίᾳ τοῦ δεσποτάτου τῆς Πελοποννήσου.

δικος. Περὶ δὲ τῆς ἀναλογίας τῆς ἀξίας τῶν δοκαίων τῆς Ῥόδου πρὸς τὰ βυζαντινὰ ὑπέρπυρα καὶ τὰ βενετικὰ νομίσματα ἴδε *P. Lambros* ἐνθ' ἀν. σ. 18 κ. ἑ. καὶ ἐν *Monnaies inédites des grands maîtres de Rhodes de l'ordre de Saint Jean de Jérusalem* (Extrait des *Mélanges de Numismatique 1^{re} Série*. Τόμ. Β' 1877 σ. 9 κ. ἑ.).

Ἡ ἀναγραφή αὐτῆ τῶν χειρογράφων βιβλίων τοῦ Δοκαιοῦ εὑρήται ἐν φ. 344 τοῦ ὑπ' ἀρ. G 69 sup. κώδικος τῆς ἐν Μεδιολάνοις Ἀμβροσιακῆς βιβλιοθήκης, ἐξ οὗ ἐξέγραψ' αὐτὴν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1903. Τὸν κώδικα τοῦτον θεωρῶ αὐτόγραφον, ὃ δὲ διευθυντὴς τῆς Ἀμβροσιακῆς αἰδεσιμώτατος κ. Ἀντώνιος Ceriani θεωρεῖ καὶ αὐτὸς τοῦτο πιθανόν, εἰ μὴ βέβαιον. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ τελευταίου ξυλίνου περικαλύμματος τοῦ κώδικος φέρεται ἐνδοθεν τὸ αὐτόγραφον σημεῖωμα· Ἡ βίβλος ἦδε τοῦ Δοκαιοῦ πέλει. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ περικαλύμματος ἀναγιγνωσκονται διάφοροι μονοκονδυλῖαι, ἐν αἷς καὶ Θεόδωρος Σεβαστόπουλος καὶ Ἰωάννης ὁ Δοκαιοῦς. Αὐτόγραφος δὲ εἶνε καὶ ἡ ἀναγραφή τῶν βιβλίων τοῦ Δοκαιοῦ, ἔχουσα ὡδε·

Τὰ βιβλία μου ὅσα κέκτημαι εἰσὶ ταῦτα·

- [1]+ Τὸ παρὸν ἀναχειρας ἔχον καταρχὰς τοὺς Αἰσχίνου λόγους:
- [2]+ Ἔτερον τὸ ἔχον καταρχὰς τὰ τοῦ Ξενοφῶντος παραλειπόμενα :
- [3]+ Ἔτερον τὸ ἔχον καταρχὰς τοῦ ἁγίου τοῦ Ἐφέσου λόγον εἰς τὸν προφήτην Ἡλίαν :
- [4]+ Ἔτερον Θεολόγον ἔχον λόγους αὐτοῦ τοῦ μεγάλου λδ' :
- [5]+ Ἔτερον τοῦ μακαρίου Θεοδορίτου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία καὶ περὶ προνοίας καὶ ἑλληνικῶν παθημάτων θεραπευτικὴν :
- [6]+ Ἔτερον ἔχον καταρχὰς γραμματικὴν, εἶτα τρία στοιχεῖα τοῦ Ὀμήρου :
- [7]+ Ἔτερον ἔχον καταρχὰς τοῦ ἁγίου τοῦ πατριάρχου κυροῦ Γενναδίου εὐχὰς, εἶτα λόγον εἰς τὴν Πεντηκοστὴν :
- [8]+ Ἔτερον ἔχον καταρχὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου τοῦ πατριάρχου κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου :
- [9]+ Ἔτερον ἡ λογικὴ τοῦ Ἀριστοτέλους μετὰ τῆς τοῦ Ἀμωνίου ἐξηγήσεως :
- [10]+ Ἔτερον ἔχον κατ' ἀρχὰς συλλογὴν τῶν θεολογικῶν τοῦ μεγάλου Γρηγορίου :
- [11]+ Ἔτερον ἔχον καταρχὰς τὴν φυσικὴν ἀκρόασιν τοῦ Ἀριστοτέλους :
- [12]+ Ἔτερον ποιητικὸν ἔχον ποιητὰς διαφόρους

[13]+ Ἔτερον ῥητορικὸν τοῦ Ἑρμογένους :

[14]+ Ἔτερον τὸ τοῦ Φιλῆ ἱαμβικὸν μέτρον ἅπαν :

[15]+ Ἔτερον ἔχον τὰ τοῦ Μαξίμου τοῦ Τυρίου¹ :

[16]+ Σχεδαιῶδες τὸ ἔχον Ἠσιόδου καὶ ἄλλα διάφορα :

[17]+ Ἔτερον τὸ ἔχον Θεμιστίου διάφορα καὶ ἐπιστολάς :

[18]+ Ἔτερον ἀστρονομικὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν πᾶν ἀναγκαῖον :

[19]+ Ἔτερον Ζωναρᾶς τὸ β^{ον} καὶ λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου χρονικὸν ἀπ' ἀρχῆς ἀλώσεως ὑπὸ Λατίνων τῆς Πόλεως μέχρι πάλιν τῆς ὑπὸ Ῥωμαίων ἀλώσεως :

[20]+ Ἔτερον τὸ ἔχον καταρχὰς τοῦ Ἡρακλείας Θεοφάνους συγγράμματα :

[21]+ Τὸ κατὰ Λουκᾶν α^{ον} διαφόροις διδασκάλοις ἐξηγηθέν :

[22]+ Τὸ πρόχειρον νόμιμον ἔχον τὴν Ἑξαήμερον καὶ δύο λόγους τοῦ μεγάλου Βασιλείου :

[23]+ Τὰ κατὰ Μανουὴλ τοῦ Καλέκα τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν τοῦ Ἐφέσου :

[24]+ Ἡ γραμματικὴ κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ :

[25]+

Τὰ τέσσαρα τελευταῖα βιβλία καὶ ὁ μετ' αὐτὰ σταυρὸς, πρὸς ὃν οὐδὲν ἀνταποκρίνεται βιβλίον, εἶνε γεγραμμένα δι' ὠχροτέρου μέλανος. Καὶ ἡ ὅλη δὲ ἀναγραφή ὃν εἶνε συντεταγμένη διὰ μιᾶς ἀλλὰ κατὰ διαφόρους χρόνους, καθ' ἃ δεικνύει ἡ διαφορά τοῦ μέλανος καὶ αὐτῆς δὲ πως τῆς γραφῆς, εἰ καὶ διαγινώσκειται ὅπως ὀδήποτε ἡ αὐτὴ χεὶρ. Συνάγεται ὁ ἐκ τούτου, ὅτι ὁ Δοκειανὸς ἐπηύξανε τὴν ἀναγραφὴν σὺν τῷ προϊόντι πλουτισμῷ τῆς ἰδίας βιβλιοθήκης.

Ἦτο δὲ αὕτη, ὡς ἐξάγομεν ἐκ τῆς ἀναγραφῆς αὐτῆς, πολλοῦ λόγου ἀξία ὡς συλλογὴ βιβλίων τῆς θύραθεν παιδείας. Πράγματι ὁ Δοκειανὸς μεταξὺ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀναγραφομένων εἴκοσι καὶ τεσσάρων ἐν ὅλῳ κωδίκων ἐκέκτητο δέκα περιέχοντας ἐκκρίτους συγγραφεὶς τῆς ἀρχαιότητος ἢ τῶν ἀμέσως κα-

¹ Πρῶτερον εἶχε γραφῆ τρία δράματα τοῦ Εὐρυπίδου, εἶτα δὲ τὸ μὲν πρῶτον διαγράφη εἰς τοῦ, αἱ δὲ λείπεις δράματα τοῦ Εὐρυπίδου διαγράφησαν, ἀντικατασταθῆσαι ὑπὸ τῶν κατόπιν γραφέντων Μαξίμου τοῦ Τυρίου.

τόπιν χρόνων. Ἦσαν δὲ οὗτοι ὁ Αἰσχίνης (1), ὁ Ξενοφῶν (2), ὁ Ὀμηρος (6), ὁ Ἀριστοτέλης (9, 11), ὁ Ἑρμογένης (13), Μαξιμὸς ὁ Τύριος (15), ὁ Ἡσίοδος (16), ὁ Θεμιστιος (17) καὶ κωδιξ περιέγων διαφόρους ποιητὰς (12). Ἄγνωστον δὲ εἶνε πῶς ἔχουσι τὰ πράγματα ὡς πρὸς τὰ τρία δράματα τοῦ Εὐριπίδου, ἅτινα, ἀναγραφέντα τῷ πρώτῳ ἐν τῷ ἀριθμῷ 15, εἶτα διεγράφησαν ἀντικατασταθέντα ὑπὸ Μαξιμου τοῦ Τυρίου.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάντως συγγραφεῖς περιλαμβάνοντο ἐν τοῖς κωδιξι τοῖς συνειλεγμένοις ὑπὸ τοῦ Δοκειανοῦ. Δὲν γινώσκωμεν δ' αὐτούς, ἐπειδὴ πολλῶν κωδικῶν μόνον τὸ ἐν ἀρχῇ πρῶτον περιεχόμενον (καταρχὰς = κατ' ἀρχὰς) ἀναγράφει ὁ Δοκειανός. Δὲν ἦτο δὲ τοῦτο ἄηθες παρὰ τοῖς ἀναγράφουσι τοὺς κώδικας ἐν τοῖς μέσοις αἰῶσι, καθ' ἃ βλέπομεν ἐκ τῶν περιωζομένων μεσαιωνικῶν καταλόγων· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατόπιν καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τὸ κακὸν τοῦτο ἔθος τὸ ὅλως ἀπὸλλῆ παρέχον ἔννοϊαν τῶν κωδικῶν ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον. Ἐνιαχοῦ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς μοναῖς, ἐνθα ὑπάρχουσι πρόχειροι ὑπ' αὐτῶν τῶν μοναχῶν συντεταγμένοι κατάλογοι τῶν χειρογράφων βιβλίων.

Εὐχάριστον δὲ θά ἦτο ἂν κατωρθοῦτο ὁ ταύτισμός τοῦλάχιστον τῶν δέκα κλασικῶν κωδικῶν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Δοκειανοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο περὶ ἐνὸς μόνου τῶν κωδικῶν τούτων ἐπιτυγχάνεται ἀσφαλῶς. Καὶ δὴ τὸ δεύτερον χειρόγραφον τὸ ἔχον καταρχὰς τὰ τοῦ Ξενοφῶντος παραλειπόμενα εἶνε ὁ κωδιξ ὁ ἀποκείμενος ἐν τῇ κατὰ τὴν Νεάπολιν βιβλιοθήκῃ Oratoriana τῇ κοινῶς λεγομένῃ dei Gerolamini καὶ φέρων ἐν αὐτῇ τὸν ἀριθμὸν XXII - 1. Τὸν πολυμιγῆ τοῦτον κώδικα, οὗ πρῶτον περιεχόμενον εἶνε κατὰ τὸν ἐν ἀρχῇ πίνακα Ξενοφῶντος τὰ παραλειπόμενα· ἅπερ καὶ ἑλληνικὰ ἐκάλεσαν· εἰς ὅκτω βιβλία διαιρούμενα, περιέγραψε διὰ μακρῶν ὁ Jorio, ὅστις καὶ φωτογραφικὸν πανομοιότυπον τῆς μονοκονδυλίας τοῦ Δοκειανοῦ ὡς

κτῆτορος τοῦ κώδικος ἐξέδωκε ¹. Τὸ δ' ἕκτον χειρόγραφον τὸ ἔχον καταρχὰς γραμματικὴν εἶτα τρία στοιχεῖα τοῦ Ὀμήρου δὲν εἶνε πάντως ἔνδον ὑπ' ἀρ. 2685 Παρισιακὸς κώδιξ, ὃν περιγράφει ὁ Ομόντι διὰ τῶν λέξεων Homeri Ilias. Ἐκ τούτων ἐξάγεται, ὅτι ὁ κώδιξ περιλαμβάνει ὅλην τὴν Ἰλιάδα. Τοῦτο δὲ γίνεται σαφές καὶ ἐκ τῶν ἐν φ. 464⁶ τοῦ κώδικος δύο στίχων τοῦ Δοκαιοανού ὡς βιβλιογράφου, οὓς ἐκδίδω κατ' ἀντίγραφον τοῦ κ. Ομόντι, προθύμως ἀνταποκριθέντος τῷ 1898 εἰς τὴν περὶ τούτου παράκλησιν μου.

Τέρμ' ἑκτόν λάχ' Ὀμηρος Ἰωάνναο
 βασιλίδος πολίταο, ἐκ γενεῆφι Δοκείης.

Κατὰ ταῦτα ὁ κώδιξ, αὐτόγραφος ὢν τοῦ Ἰωάννου, εἶνε γεγραμμένος τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα καὶ ὄχι τὸν δέκατον ἕκτον, καθ' ἃ σημειώνει ὁ Ομόντι.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλοι κώδικες σώζονται μὴ περιλαμβανόμενοι ἐν τῇ Ἀμβροσιακῇ ἀναγραφῇ, οὓς εἶτ' ἔγραψεν εἶτ' ἐκέκτητο ὁ Δοκαιοανός. Τοιοῦτος εἶνε ὁ τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων ὑπ' ἀρ. 1290, ὅστις ὑπὸ τοῦ Ομόντι περιγράφεται ὡς Georgii Scholarii tomus primus adversus Latinos de processione S. Spiritus ³. Οὐδὲν δὲ βεβαίως ἔχει οὗτος τὸ κοινὸν πρὸς τὸ ἐν τῇ ἀνωτέρω ἀναγραφῇ ὑπ' ἀρ. 7 χειρόγραφον τὸ ἔχον καταρχὰς τοῦ ἁγίου τοῦ πατριάρχου κυροῦ Γενναδίου εὐχὰς, εἶτα λόγον εἰς τὴν Περτηκοστήν. Φέρονται δ' ἐν φ. 310^α τοῦ κώδικος τούτου οἱ ἐξῆς στίχοι τοῦ Δοκαιοανού πρὸς τὸν Γεννάδιον, ὧν ὁμοίως ἀντίγραφον ἀπέστειλέ μοι εὐγενῶς ὁ κ. Ομόντι.

¹ Giuseppe Jorio Codici ignorati delle biblioteche di Napoli. Fascicolo I. Ἐν Λευσίῳ. 1892. Πρὸς, καὶ Martini Catalogo di manoscritti Greci esistenti nelle biblioteche Italiane Τόμ. Α' σ. 397.

² Omont Inventaire sommaire des manuscrits Grecs de la Bibliothèque Nationale Τόμ. Γ' σ. 25.

³ Omont ἐνθ' ἀν. Τόμ. Α' σ. 289.

Ἰωάννου τοῦ Δοκειανοῦ

Ἐν οὐρανοῖς μὲν συγχορευεῖς ἀγγέλοις,
πάτερ, μεταστάς ἀγίοις τ' ἀρχιθύταις
κάντασθα συζῶν τῇ θεοῦ ἐκκλησίᾳ
πιστῶν ἑώας, ὑπὲρ ἧς ἠγωνίσω.

Ὁ Γαῖς πανσόφοις πυκτίσιν ἐκ σῶν χειλέων
νίκας, κθαιρῆς τὴν ὄφρυν τῶν Λατίνων,
καὶ πᾶσαν ἄρδεις κτίσιν ἐν θείοις λόγοις¹.

Τοῦ Δοκειανοῦ δὲ κτῆμα ἦτο, καθ' ἃ δεικνύει τὸ σημεῖωμα
Ἡ βίβλος ἡδε τοῦ Δοκειανοῦ πέλει, καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. CCCLVI
κῶδιξ τοῦ Ταυρίνου, ὅστις δυστυχῶς ἔγεινε παρανάλωμα τοῦ
πυρὸς πρὸ ὀλίγων μηνῶν. Περιεῖχε δὲ ὁ κῶδιξ κατὰ τὴν περι-
γραφὴν τοῦ Pasini ἐπιστολὰς τοῦ Γεωργίου Κυπρίου, μύ-
θους, ἐπιστολὰς τοῦ Λιβανίου καὶ Βασιλείου τοῦ μεγάλου καὶ
ἄλλα².

Τέλος δὲ δὲν φαίνονται αὐτόγραφοι κῶδικες τοῦ Δοκειανοῦ ὁ
τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἐσκουριάλου Υ-Π-4³ καὶ ὁ τῆς βι-
βλιοθήκης τῆς Παναγίας τοῦ Pilar ἐν Σαραγόσση ὑπ' ἀρ. 51⁴.
Ἐν αὐτοῖς περιέχονται ἀξιοσπούδαστοι ἐπιστολαὶ τοῦ Δο-
κειανοῦ, ἅς ἔχω ἀντιγεγραμμένας ἐκ φωτογραφιῶν, ὧν τὰς
τῆς Σαραγόσσης ἀπέστειλέ μοι εὐγενεῖ φροντιδί τοῦ ἐν Ὀ-
βιέδω τῆς Ἰσπανίας φίλου συναδέλφου κ. Ραφαήλ Altamira
ὁ ἐν Σαραγόσση καθηγητῆς κ. Ἰουλιανὸς Ribera. Ἀπωλέ-
σθη δὲ δυστυχῶς ὁ πρωτότυπος κῶδιξ ἐπιστολῶν καὶ λόγων

¹ Οἱ στίχοι οὗτοι τοῦ Δοκειανοῦ οὐδὲν ἔχουσι τὸ κοινὸν πρὸς τοὺς ὁμοίους τοῦ αὐ-
τοῦ φέλλου (φ. 310^β) κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ *Legrand* (Bibliographie
Hellénique. aux XV^e et XVI^e siècles Τόμ. Β' σ. 323 σημ. 1).

² *Pasini Codices manuscripti bibliothecae Regiae Taurinensis* Τόμ. Α' σ. 484.

³ *Miller Catalogue des manuscrits Grecs de la bibliothèque de l' Escu-
rial* σ. 195.

⁴ *Martin Notices sommaires des manuscrits Grecs d'Espagne et de Por-
tugal* ἐν τοῖς Nouv. Archives des missions scientifiques 1832 Τόμ. Β' σ.
207 κ. 1.

τοῦ Δοκειανοῦ, ἐξ οὗ τάντίγραφα τοῦ Κρουσίου τὰ σωζόμενα ἐν τῷ κώδικι M5 36 τῆς πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης τῆς Τυβίγγης ¹, καθ' ἃ ἔγεινεν ἡ ἐκδοσις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Tafel ² καὶ κατ' αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Horf ³.

Ἐν τέλει δὲ παραθέτω ἐνταῦθα τὸν τοῦ Ἀμβροσιακοῦ κώδικος προτασσόμενον πιθανώτατ' αὐτόγραφον τοῦ Δοκειανοῦ πίνακα τῶν περιεχομένων, ἀντιγραφέντα ὑπ' ἐμοῦ ἐκ φωτογραφίας, ἣν μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας ἀπέστειλέ μοι κατ' αὐτὰς ὁ ἐν τῇ εἰρημένῃ βιβλιοθήκῃ διωρισμένος διδάκτωρ κ. A. Ratti. Ἐχει δὲ ὁ πίναξ οὗτος ὧδε

Πίναξ ἀκριβοῦς, τῆς παρούσης πυκτίδος : †

Ἀίσχίνου ῥήτορος Ἀθηναίου· υἱοῦ Ἀτρομήτου· κατὰ Κτησιφώντος· λόγος οὐ ἡ ἀρχή, Τὴν μὲν παρασκευὴν ὁρατε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι : † α

Τοῦ αὐτοῦ, ὑπὲρ τῆς παραπροσβείας· οὐ ἡ ἀρχή, Δέομαι ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι : ~ β

Τοῦ αὐτοῦ, κατὰ Τιμάρχου· οὐ ἡ ἀρχή, Οὐδένα πάποτε τῶν πολιτῶν ὦ Ἀθηναῖοι : ~ γ

Ἀριστείδου ῥήτορος· ἐπικηδεῖος εἰς Ἐτεωνεία· οὐ ἡ ἀρχή, Ἡ μὲν ἐπίδειξις, οὐδαμῶς : ~ δ

Ἀποφθέγματα παλαιῶν καὶ διαφόρων σοφῶν : † ε

Φιλοστράτου Λημνίου· ἠρωϊκός· οὐ ἡ ἀρχή, Ἴων ὁ ξένος ἢ πόθεν : † ς

Τοῦ αὐτοῦ εἰκόνες· τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον βιβλίον : † ζ

Ἡρωδιανοῦ· τῆς μετὰ Μάρκον βασιλείας, ἱστορία· εἰς ὀκτῶ διαιρουμένη βιβλία : † η

Πυθαγόρου· Σαμίου· ⁴ τὰ λεγόμενα· Χρυσᾶ ἔπη : ὧν ἡ ἀρχή, Ἀθανάτους μὲν πρῶτα : ~ θ

¹ *Wilhelm Schmid* Verzeichniss der griechischen Handschriften der K. Universitätsbibliothek zu Tübingen. Ἐν Τυβίγγῃ. 1902 σ. 69.

² Ἐν τῷ Τυβίγγειῳ προγράμματι τοῦ 1827.

³ *Chroniques Gréco-Romanes* σ. 246 κ. ε.

⁴ Ἡ λέξις σαμίου προστίθεται· κατόπιν ὑπὸ τῆς αὐτῆς μὲν χειρὸς, ἀλλὰ διαγράμμάτων οὐχ ὁμοίως εὐσταθῶν.

Σύριγγ τοῦ Θεοκρίτου : Καὶ ἐξηγήσεις ταύτης τοῦ σοφωτάτου χαρτοφύλακος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς : †

Πλάτωνος· Εὐθύφρων ἢ περὶ ὀσίου : οὐ ἡ ἀρχὴ, Τί νεώτερον ὦ Σώκρατες γέγονεν : †

Τοῦ αὐτοῦ Σωκράτους ἀπολογία· οὐ ἡ ἀρχὴ Ὅτι μὲν ὑμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι †

Τοῦ αὐτοῦ Κρίτων ἢ περὶ πρακτοῦ : οὐ ἡ ἀρχὴ, Τί τηνικάδε ἀφίξαι ὦ Κρίτων : ~

Τοῦ αὐτοῦ Φαίδων ἢ περὶ ψυχῆς : οὐ ἡ ἀρχὴ, Αὐτὸς ὦ Φαίδων παρεγένου Σωκράτει : ~

Τοῦ αὐτοῦ Θεάγης· ἢ περὶ σοφίας· οὐ ἡ ἀρχὴ, ὦ Σώκρατες ἐβουλόμην ἅπτα σοι : ~

Θεμιστίου σοφιστοῦ καὶ ἐπάρχου· λόγος α^{ος} περὶ τῶν ἠτυχηκότων ἐπὶ Οὐάλεντος : ~ οὐ ἡ ἀρχὴ· Οἶμαί σε θαυμάζειν ὦ βασιλεῦ ἤδη ποτε : †

Τοῦ αὐτοῦ· λόγος β^{ος} ἐπὶ εἰρήνης Οὐάλεντι : οὐ ἡ ἀρχὴ, Ὁμῆν ἐγὼ σοι κατακορῆς ἤδη : ~

Τοῦ αὐτοῦ προτρεπτικῆς Οὐάλεντιανῶ νέω· λόγος γ^{ος}· οὐ ἡ ἀρχὴ, Ὁ παῖ δυοῖν ἀηττήτων πατέρων : ~

Τοῦ αὐτοῦ ὑπατικὸς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰοβιανὸν λόγος δ^{ος}· οὐ ἡ ἀρχὴ· Βασιλεῦ : †

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κωνστάντιον· λόγος ε^{ος}· οὐ ἡ ἀρχὴ, Αἰγύπτιοι τὴν Ἀθηναῖν : ~

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα· ἐγκωμιάσαντα αὐτὸν πρὸς τὴν γερουσίαν εὐχαριστήριος· αὐτὸν ἀποδεικνύς τὸν βασιλέα μάλιστα φιλοσοφίας μετέχοντα· λόγος ς^{ος}· οὐ ἡ ἀρχὴ, Ἄρ' ἄν, ὑμῖν ὦ ἄνδρες δοκοῖεν χρέους ἀποστερῶν : ~

φ. 2^α || Τιμαῖος ὁ Λοκρὸς· οὐ ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ ἦδε : Τιμαῖος ὁ Λοκρὸς τάδε ἔφα.

Ἀριστοτέλους ἐκ τῶν ἠθικῶν, ὅροι ἀρετῶν καὶ κακιῶν : ~

Περικλείους ἐπιτάφιος· ἐκφερόμενος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Θουκυδίδου ἱστοριῶν : ~

Δημοσθένους ῥήτορας· ἐπιτάφιος· οὐ ἡ ἀρχὴ, Ἐπειδὴ τοὺς ἐν τῷδε τῷ τάφῳ κειμένους : †

Κανόνια δ' τῶν ὥρων ἐκάστου κινήματος τῆς C^{η} : ~ Ὀνοματοποιία τῆς τοῦ ἀνθρώπου διαπλάσεως : † κε

Σειθῆρου σοφιστοῦ Ἀλεξάνδρ' ὡς ἠθοποιίαι καὶ διηγήματα : ~ κς
 Ἰουλιανοῦ αὐτοκ' πρὸς τοῦ παραβάτου' μισοπῶγων ἢ ἀντιοχι-
 κός· οὐ ἡ ἀρχή· ἔ' κρέοντι τῷ ποιητῇ¹ πολλὰ ἐποιήθη μέλη σε-
 μνὰ καὶ χαρίεντα : κζ

Κανὼν τῆς τοῦ α' βασιμίου καὶ μεγάλου Πάσχα εὐρέσειως : † κθ

Κανόνες ἀστράνομ' ας μετὰ τῆς ἑαυτῶν μεθόδου γεγνουίας παρὰ τοῦ
 ἀγιωτάτου μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ δι-
 ὶν εὐρίσκεται ἡ τε C^{η} καὶ C^{θ} ² καὶ αἱ τῶν δύο φωστήρων ἀκρι-
 βῶς ἐποχαὶ καὶ αἱ τούτων ἐκλείψεις : ~

Τρίτη δ' ἀναγραφή βιβλίων εὐρηται ἐν τῷ κώδικι Βαρροccianus
 76 τῆς Βοδληιανῆς βιβλιοθήκῆς τοῦ Ὁξωνίου, γεγραμμένῃ διὰ
 διαφόρων χειρῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος ἐν φ. 436^a-437^a.

Ἡ ἀναγραφή αὕτη, ἀντιγραφείσα ὑπ' ἐμοῦ ἐν μέρει μὲν ἐξ αὐ-
 τοῦ τοῦ κώδικος τῷ 1876, ἐν μέρει δ' ἐκ φωτογραφίας, ἦν κατὰ
 παράκλησίν μου προθύμως ἀπέστειλέ μοι κατ' αὐτὰς ὁ διευ-
 θυντῆς τῆς Βοδληιανῆς κ. Cowley, ἔχει ὧδε·

Ἱστορικοί.

+ Ἡρόδοτος· + Θουκυδίδης· + Ξενοφῶντος Κύρου παιδεία· Ἀνά-
 βασις· Παραλειπόμενα τοῦ Θουκυδίδου· Ἀπομνημονεύματα· Οἰκονο-
 μικά καὶ ἄλλα· + Ἀριανός εἰς τὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου· + Πλουτάρχου
 βίοι καὶ ἀποφθέγματα ἑκάτερα· καὶ τὰ Ἠθικά· λόγοι π.

+ Διόδωρος διάφορα τούτου μ βιβλία.

+ Εἰς τὰ ῥωμαϊκὰ Πολύβιος· + Δίων.

+ Ἀπιανός· + Διονύσιος Ἀλικαρνασεύς· καὶ ἄλλοι.

+ Ἰώσηπος εἰς τὰ Ἰουδαϊκά.

+ Προκόπιος Καισαριεύς³ εἰς τὰ τοῦ Βελισαρίου καὶ Ἰουστινια-

¹ Μεθ' ὑπογεγραμμένης ἐν τῷ κώδικι.

² Ἄξια σημειώτως αἱ, ὅσον οἶδα, πρωτοφανεῖς αὗται βραχυγραφίαι τῶν λέξεων
 ἡμισέληνος καὶ πανσέληνος.

³ Ἐπὶ τοῦ πρώτου ε βαρεῖα διαγεγραμμένη.

νοῦ· ἐνὶ τὰ Περσικά· τὰ Ἰταλικά· κατὰ Γότθων· τὰ Λιβυκά· τὰ
 . . . λικά¹· ἐπιθυμῶ ταῦτα ἔχειν.

+ Πausανίας εἰς τὴν διαγραφὴν τῆς Ἑλλάδος.

+ Ζήτησον εὐρεῖν Ἡρακλείδην Ποντικὸν πλατωνικὸν φιλόσοφον
 εἰς τὰς ἀλληγορίας τοῦ Ὀμήρου· ὀλίγον ἐνι.

+ Οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους ὡς λέγεται εἰσὶ ξ²· εἰσὶ δὲ οἱ ἀνα-
 γινωσκόμενοι καὶ οἱ μὴ ἀναγινωσκόμενοι ἢ· καὶ τινες ἐπιστολαὶ ὀλί-
 γαι ὧν ἔχω ε· ἢ πέμπτη³ ἧς ἡ ἀρχὴ Δημοσθένους τῆ βουλῆ⁴
 καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν· περὶ μὲν τῶν⁵ κατ' ἑμαυτὸν ἃ μοι
 παρ' ὑμῶν ἐνόμιζον· || μετὰ φύλλα μικρὰ ζ λείπει τὸ τέλος ἐν-
 τεῦθεν ἀλλὰ ῥημάτων μοι καὶ φιλανθρωπίας φθονοῦντες ἂν
 οὕτω τύχη⁶.

+ Λόγοι τοῦ Ἀριστείδου πολλοὶ καὶ διάφοροι ἀναγινωσκόμενοι
 καὶ μὴ· οἱ πρῶτοι· ὁ Παναθηναϊκός· δ' οἱ ὑπὲρ τῶν τεσσάρων· + ἡ

¹ Ἡ λέξις αὕτη, δυσζυμβλήτος οὔσα, γέγραπται ἐν τῷ κώδικι πανομοιοτύπως ὡδε·

ἐπιμνήμι

Θεωρῶ δὲ περὶ τὸν νὰ προτείνω μεταίτας εἰκασίας πρὸς ἀνάγνωσιν αὐτῆς. Ἴσως
 ἄλλοι τις κατορθώσῃ νάναγνώσῃ αὐτήν. Ἐγὼ δ' ὁμολογῶ, ὅτι μόνον τὴν κατάληξιν
 λικά θεωρῶ ἀποφαστικῶς ἀναγινωσκομένην. Ἀλλ' οὐχ ἤτεον δὲν δύναται ἡ λέξις αὕτη,
 ὅπωςδὲποτε καὶ ἂν συμπληρωθῇ, νὰ σημαίῃ τὰ Ἀνέκδοτα ἢ τὰ Περὶ κτισμάτων.
 Διὸ ἐπιτραπήτω ἡ ἱεῖς γνώμη. Αἱ προηγουμέναι ἐπιγραφαί, τὰ Περσικά, τὰ Ἰταλικά
 κατὰ τὴν τάξιν τήνδε· Τετράδος Α' βιβλία α' - δ', Β' α' - γ', γ' - δ'. Κατὰ ταῦτα
 ἐν τῇ δυσζυμβλήτῳ λέξει νομίζω ὅτι ἀνακορῦπτεται ἐπιγραφή τις ἰδία τοῦ εἰς τὰς ἀνω-
 τέρω ἐπιγραφὰς μὴ συμπεριλαμβανομένου τετάρτου βιβλίου τῆς Τετράδος Β' τοῦ περιέ-
 χοντος οἰονεὶ τὸ παράρτημα τῶν ἐπὶ πρῶτων ἱστορικῶν βιβλίων τὸ ἀναγόμενον εἰς
 τὰ γεγονότα τῶν ἐτῶν 551-554. Εἶνε δὲ τὸ πρᾶγμα περίεργον, καθ' ὅτι ἡ ἐπιγραφή
 αὕτη, ἢς ὡς καὶ τὰς ἄλλας τῶν ἄλλων βιβλίων προσῆψαν εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο οἱ μετα-
 γενέστεροι καὶ ὄχι αὐτός ὁ Προκόπιος, διαστέλλεται ἀκριβῶς τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἐν
 τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως, ἐκείνων μὲν ἔχοντων ὁμοειδῆ
 ὕλην κατὰ χώρας διακρινομένων πολέμων, τοῦτο δὲ περιλαμβάνον γεγονότα σύμμικτα
 οὕτως, ὥστε ἱστορίαν τε αὐτῶν ἐπάναγκες ποιήσῃν συγκεῖσθαι.

² Τοῦ ἀριθμοῦ ξ προηγείται λ διαγεγραμμένον.

³ Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶνε ἡ τρίτη τῶν ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν. Ἴδε Δημοσθένους
 σ. 1485.

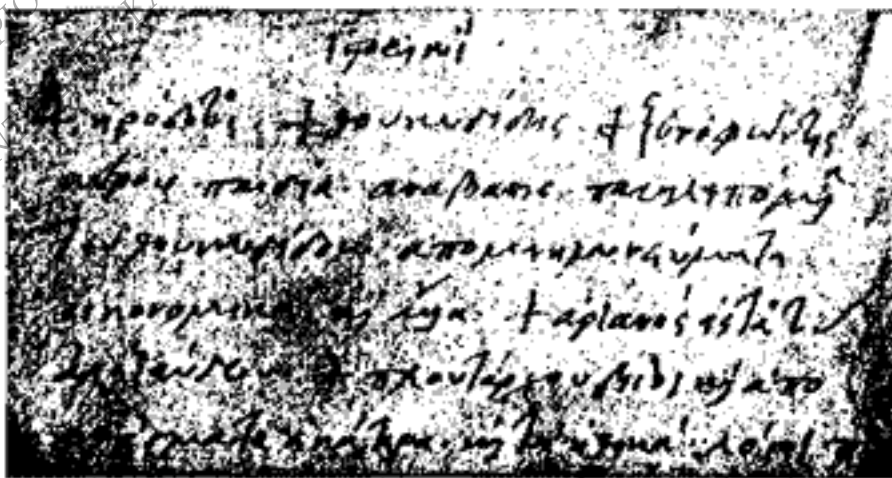
⁴ Ἐν ταῖς λέξεσι τῆ βουλῆ καὶ τῷ δήμῳ ἡ ὑπογεγραμμένη φέρεται ἐν αὐτῷ τῷ
 κώδικι.

⁵ Τῆς λέξεως τῶν προηγείται οὖν διανέγραμμένον.

⁶ Τὸ τύχη ἂνευ ὑπογεγραμμένης.

κοινὴ ἀπολογία¹· οἱ ὑπὲρ² ῥητορικῆς γ' συμβουλευτικοὶ διάφοροι· καὶ ἡ οἱ Λευκτρικοὶ καλούμενοι· Ἐπιτάφιος εἰς Ἀλέξανδρον· Αἴγυπτιακὸς περὶ Νεΐλου· οἱ καλούμενοι Ἱεροὶ· οἱ πάντες ἐγγὺς τῶν πεντήκοντα· + Λόγοι τοῦ Γοργίου ἂν εὐρεθῶσι· + Λόγοι³ Λυσίου τοῦ Κεφάλου· ἔχω ι.

Ἡ τρίτη αὕτη ἀναγραφή διαφέρει τῶν δύο προτέρων κατὰ τοῦτο, ὅτι εἶνε ἀνώνυμος. Οὐδὲ εἶνε εὐκολος ἢ εὐρεσις τοῦ γράψαντος· Διὸ παρέχω ἐνταῦθα πανομοιότυπον τῶν πρώτων στίχων ὅπως, εἰ δυνατόν, διὰ τῆς ἀντιβολῆς αὐτογράφων κωδί-



Πανομοιότυπον τῆς ἐν τῷ *Baroccianus 76* ἀναγραφῆς βιβλίων.

κων καταστῆ δυνατὸς ὁ ταῦτισμός τοῦ γράψαντος. Τοῦτο δὲ μόνον παρατηρῶ, ὅτι ἡ γραφή αὕτη οὐδαμῶς μοι εἶνε ἄγνωστος, ἀλλὰ δὲν δύναμαι δυστυχῶς νὰ ἐνθυμηθῶ ἂν εἶδον αὐτὴν ἐν κώδικι γνωστοῦ βιβλιογράφου καὶ τίς οὗτος, οὐδ' ὁμοιάζει πρὸς τὴν γραφὴν τινος τῶν κωδίκων τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, ὧν κέκτημαι πανομοιότυπα ἢ φωτογραφίας⁴.

¹ ἀπολογία.

² Προηγείται περὶ διαγεγραμμένον.

³ Ἐπεται τοῦ διαγεγραμμένον.

⁴ Τὸ χειροθέσιον τῆς ἀναγραφῆς ταύτης, παραβληθὲν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τὰ τοῦ *Quoné Fac-similés de manuscrits Grecs aux XV^e et XVI^e siècles*, πρὸς οὐδὲν τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ αὐτογράφων διαφόρων βιβλιογράφων τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος ἐξηλέγχθη ὁμοιάζον.

Ἄλλὰ καὶ περὶ ἄλλο τι οὐσιωδῶς διαφέρει ἡ ἀναγραφὴ αὐτῆ τῶν τοῦ Ἰωάννου Μαρμαρᾶ καὶ Ἰωάννου Δοκαιοῦ. Ἐν ἐκείναις μὲν ἔχομεν τὸν κατάλογον βιβλίων ἅτινα πάντα ἐκέκτηντο οἱ ἀναγράφοντες. Ἐν ταύτῃ δὲ ὀλίγα ἀναγράφονται ῥητῶς τὰ ἤδη κατεχόμενα ὑπὸ τοῦ γράψαντος. Ἴδε στ. 26 ὧν ἔχω ε' στ. 44 ἔχω ι. Ἐγκαταμιγνύεται δὲ ἡ περὶ τούτων δῆλωσις πρὸς καθολικώτερον σημείωμα, περιλαμβάνον βιβλία ἱστορικῶν μετὰ τῆς ἰδίας ἐν ἀρχῇ ἐπιγραφῆς Ἱστορικοί, καὶ ῥητόρων, οἵτινες προστίθενται ἐν συνεχείᾳ εἰς τοὺς ἱστορικούς ἀνευ ἰδίας ἐπιγραφῆς. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ παρεμβάλλεται ἡ Πausανίας, ὅστις καὶ ὡς εἰς τοὺς ἱστορικούς ταχθεὶς δύναται νὰ θεωρηθῇ, καὶ ἡ εἰς τὰς ἀλληγορίας τοῦ Ὀμήρου συγγραφή Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ. Ἄλλ' ὁποῖόν τι τὸ σημείωμα τοῦτο καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν ἐγράφη; Καὶ δὴ τὸ μὲν εἰς τοὺς ἱστορικούς ἀναφερόμενον μέρος οὐνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶνε πλήρες· πράγματι δ' ἐν αὐτῷ περιλαμβάνονται ἅπαντες οἱ μεγάλοι καὶ οἱ λοιποὶ τῶν κυριωτέρων καὶ συνηθῶς ἀναγνωσκομένων καὶ ἀντιγραφομένων Ἑλλήνων ἱστορικῶν. Ἀτελὲς δὲ εἶνε τὸ τοὺς ῥήτορας περιλαμβάνον μέρος τοῦ σημειώματος, ἐν ᾧ κατὰ τυχαίαν ἐπιλογὴν ἐσημειώθησαν ὀλίγοι μόνον τῶν ῥητόρων. Πρὸς τίνα λοιπὸν σκοπὸν συνετάχθη τὸ σημείωμα τοῦτο; Ἀναγραφὴ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ γράψαντος ὁὐκ εἶνε βεβαίως. Καὶ ἠδύνατο μὲν νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι τὰ ἐν στ. 26 καὶ 44 σημειώματα περὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Δημοσθένους καὶ τῶν λόγων τοῦ Λυσίου, ὧν ἔχω ε', ἔχω ι' δεικνύουσι τάτελῶς ὑπὸ τοῦ γράψαντος κεκτημένα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰλλα ὑπ' αὐτοῦ ἀναγραφόμενα βιβλία, ἅτινα ἐκέκτητο πλήρη. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις εἶνε ἀπίθανος· ἀντιστρατεύονται δ' εἰς αὐτὴν τὰ ἐν στ. 12 ἐπιθυμῶ ταῦτα ἔχειν περὶ πάντων τῶν ἔργων τοῦ Προκοπίου ἢ περὶ μόνων τῶν τελευταίων ἐν τῇ περὶ αὐτοῦ παραγράφῳ σημειουμένων, ὡς καὶ τὰ ἐν στ. 14 ζήτησον εὔρεῖν περὶ τῶν εἰς τὸν Ὀμηρον ἀλληγοριῶν Ἡρακλεί-

δου τοῦ Ποντικοῦ καὶ τὰ ἐν στ. 28 ἂν εὑρεθῶσι περὶ τῶν λόγων τοῦ Γοργίου. Ἀλλὰ πῶς ἐγράφησαν τὰ σημειώματα ἐπιθυμῶ ταῦτα ἔχει καὶ ζήτησον εὑρεῖν; Ἐγραψε ταῦτα ὁ συντάξας τὴν ἀντιγραφὴν πρὸς ὑπόμνησιν χάριν ἑαυτοῦ; Ὁχι βεβαίως. Προφανῶς δ' ἔγραψεν αὐτὰ ἀπευθυνόμενος πρὸς ἄλλον τινὰ καὶ παραγγέλλων τὴν εὑρεσιν ἢ μᾶλλον ἀντιγραφὴν τῶν ζητούμενων. Πρὸς δόξηγιαν δ' αὐτοῦ προσετέθη ἐν στ. 15 περὶ τοῦ Ἡρακλείδου, ὅτι ὀλίγον ἐνε, τοῦθ' ὅπερ προϋποθέτει τὴν ἐκ προτέρου γνῶσιν ἐξ αὐτοψίας ὑπὸ τοῦ παραγγέλλοντος γνῶσιν τῆς συγγραφῆς ταύτης.

Ἄλλ' ἄρα τοιοῦτον εἶχε σκοπὸν ἢ ἕλη ἀναγραφὴ; Παραγγέλλεται δι' αὐτῆς βιβλιογράφος τις νάντιγράψῃ χάριν τοῦ γράφοντος τὸ σημείωμα ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ παραγγελλόμενα; Δύσκολον νὰ πιστευθῇ τοῦτο διὰ δύο λόγους. Πρῶτον μὲν φιλίστωρ ἀνὴρ, ἄριστα εἰδὼς τοὺς κορυφαίους τῶν ἱστορικῶν, καθ' ἃ ἀποδεικνύει ἡ ἀναγραφὴ αὐτῶν, οὐδέν' αὐτῶν ἐκέκτητο αὐτὸς καὶ παρήγγελλε διὰ μιᾶς πάντας; Ἀδυνατῶ νὰ πιστεύσω τὸ πρᾶγμα, ὅπερ δεύτερον θὰ ἦτο ἀπίθανον διὰ τὸ ἀληθῶς μέγιστον ποσὸν τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐν τοῖς μέσοις αἰῶσι τιμῆς τῶν χειρογράφων βιβλίων. Εἰκάζω λοιπὸν, ὅτι ἡ ἀναγραφὴ αὕτη εἶνε ἀντίγραφον καταλόγου συνημμένου εἰς ἐπιστολὴν πρὸς φιλόβιβλον ἢ βιβλιογράφον ἐρωτήσαντα περὶ ἱστορικῶν καὶ ῥητόρων καὶ περὶ ἐκείνων μὲν ζητοῦντα καθολικὰς εἰδήσεις, περὶ τούτων δὲ μόνον συμπληρωτικὰς ὧν ἔγραψεν ἐν τοῖς ἐρωτήμασιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ τὴν ἀναγραφὴν ἐπιστέλλων, ἀπαντῶν εἰς τὰς προβληθείσας αὐτῷ ἐρωτήσεις, εὑρεν εὐκαιρίαν κατάλληλον, ὅπως σημειώσῃ τὰ ἴδια ἑαυτοῦ *Desiderata* καὶ παραγγείλῃ ἀντίγραφα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κενῶν τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ βιβλιοθήκης. Τὰς δὲ εἰς τὸν Ὅμηρον ἀλληγορίας Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ, ἃς ἐπεθύμει νὰ ἔχη, κατέταξεν ἐν τέλει τῆς ἀναγραφῆς τῶν ἱστορικῶν βιβλίων ἐνθυμηθεὶς αὐτὸν τοῦ λόγου ὄντας περὶ ἱστοριο-

γράφων, ἄτε γράψαντα Περὶ πολιτειῶν, Περὶ τῶν Πυθαγορείων, Περὶ εὐρημάτων, Περὶ νήσων, Περὶ χρηστηρίων, κτίσεις ἱερῶν. Ἄλλὰ, ἂν ἡ ἡμετέρα εἰκασία περὶ τῆς ἀφορμῆς καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ὅλης ἀναγραφῆς τυγχάνῃ τοῦ ὀρθοῦ, διὰ τί δὲν συνανέγραψε καὶ τὰς ἱστορικὰς ταύτας συγγραφὰς τοῦ Ποντικοῦ; Ἡ ἄγνοια αὐτῶν κατ' οὐδένα λόγον δύναται νὰ νοηθῇ παρ' αὐτῷ ἐν ἀναγραφῇ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστάσιος καὶ ἀκριδεῖας γεγραμμένη, διότι ἄλλως θὰ ἔμενε παντελῶς ἀνεξήγητος ἡ συγκατάταξις τοῦ Ἡρακλείδου εἰς τοὺς ἱστορικοὺς. Μία λοιπὸν φαίνεται μοι μόνη δυνατὴ ὑπόθεσις, ὅτι ὁ ἐρωτήσας εἶχε γράψῃ ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἡρακλείδου ὡς γνωστῶν ἑαυτῷ ἢ κεκτημένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὅτι αἱ ἀξίαι λόγου αὐταὶ ἱστορικαὶ συγγραφαὶ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου τοῦ τετάρτου π. Χ. αἰῶνος, ὧν σήμερον ἔχομεν μόνον ἀποσπάσματα, ἐσώζοντο ἀκόμη κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα.
